

SEVERI SUTINEN

Eta

Linnemann:

Kriittisestä
kristilliseksi

Kohti toisenlaista
raamatuntutkimusta

***Kriittisestä kristilliseksi –
kohti toisenlaista
raamatuntutkimusta***

Saksankielisestä alkuteoksesta
***Wissenschaft oder Meinung? : Anfragen
und Alternativen von Eta Linnemann***

Suomeksi kääntänyt
Severi Sutinen

SISÄLLYSLUETTELO	sivu
Kääntäjän esipuhe	5
JOHDANTO	7
ENSIMMÄINEN OSA	13
TOINEN OSA	103
Lähdeteoksen tiedot	228

© 2025 Severi Sutinen
Kustantaja: BoD · Books on Demand,
Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi
Kirjapaino: Libri Plureos GmbH,
Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa
ISBN: 978-952-80-9643-6

Kääntäjän esipuhe

Eta Linnemann (1926–2009) on kiehtova hahmo raamatuntutkimuksen eli eksegetiikan historiassa. Hän aloitti uransa saksalaisessa yliopistossa historiallis-kriittisenä teologina, saavuttaen mainetta ja kunniaa Uuden testamentin tutkijana 1960- ja 1970-lukujen aikana. Hän työskenteli professorina, oli tutkijakollegojensa arvostama ja näytti tekevän mittavaa elämäntyötä historiallis-kriittisen eksegetiikan parissa.

Linnemannin tie vei kuitenkin täysin toiseen suuntaan kuin mitä olisi voinut odottaa: elämänsä viimeiset vuosikymmenet hän toimi lähetystyöntekijänä Indonesiassa – evankelikaalisena raamatunopettajana, joka vastusti jyrkästi historiallis-kriittistä teologiaa! Hänen elämässään oli tapahtunut syvä, hengellinen muutos, jonka myötä hän teki täydellisen 180° käännöksen päinvastaiseen suuntaan. Miksi hän toimi näin? Mitä hänelle tapahtui? Millaista oli hänen uusi opetuksensa Raamatusta ja sen tutkimisesta? Näihin ja moniin muihin kysymyksiin saadaan vastaus tässä kirjassa, jossa hän itse avaa meille raamattuteologiaansa.

Tervetuloa toisenlaisen eksegetiikan pariin!

Kemijärvellä 21.4.2025

Severi Sutinen

JOHDANTO

"Miksi sanotte Ei historiallis-kriittiselle teologialle?" Jos tämä kysymys esitettäisiin minulle, vastaisin siihen jo etukäteen: "Se, että sanon Ei historiallis-kriittiselle teologialle johtuu siitä, että sanon KYLLÄ ihmeelliselle Herralleni ja Vapahtajalleni Jeesukselle Kristukselle ja sille ihanalle lunastukselle, jonka hän on hankkinut Golgatalla myös minulle."

Opiskelijana olin saanut parhaat opettajat, jotka historiallis-kriittinen teologia saattoi minulle tarjota: Rudolf Bultmann, Ernst Fuchs, Friedrich Gogarten ja Gerhard Ebeling. Itse en myöskään jäänyt toimeettomaksi: Ensimmäinen kirjani osoittautui bestselleriksi.

Minut asetettiin Braunschweigin tekniseen yliopistoon teologian ja uskonnonopetuksen metodiikan professoriksi. Pätevöitykseni johdosta minut nimitettiin Uuden testamentin kunniaprofessoriksi Marburgin Philipps-yliopiston teologiseen tiedekuntaan sekä jäseneksi Uuden testamentin tutkimusyhteisöön (*Society for New Testament Studies*). Sain nauttia kasvavaa arvostusta kollegojeni taholta.

Historiallis-kriittisessä teologiassa vallitsevan ilmapiirin mukaisesti olin lujasti vakuuttunut siitä, että teologisella työlläni palvelen Jumalaa ja edistän evankeliumin julistusta. Mutta tämä omakohtainen havainnointi ja tieto lisäsi samoin myös itsetuntemusta: Sen

näkemistä, että tämä "tieteellinen työ raamatun tekstien parissa" ei voi nostaa esiin mitään totuutta, ja että tämä työ ei palvele evankeliumin julistusta.

Siihen aikaan tämä oli ainoastaan käytännöllistä tietämystä, joka oli kasvanut kokemuksesta, enkä enää voinut kieltää sitä. Samalla Jumala oli myös antanut minulle armonsa ja sanansa kautta teoreettisen oivalluksen tällaisen teologian luonteesta: Se oli tehnyt Jumalan sanan sijaan perustakseen filosofian, joka oli lujasti määritellyt totuuden lähtökohtaisesti niin, ettei ole mahdollista ajatella Jumalan sanaa totuuden avoimena lähteenä eikä Raamatun Jumalaa, taivaan ja maan Luojaa, Vapahtajamme ja Herramme Jeesuksen Kristuksen Isää.

Nykyisin pystyn käsittämään, että itsessään historiallis-kriittisen teologian monopoliluonteessa ja sen maailmanlaajuisessa levinneisyydessä toteutuu Jumalan tuomio (Room. 1:18–20). Jumala on sen ennalta puhunut sanassaan:

"On tuleva aika, jolloin he eivät voi sietää tervettä oppia, vaan omien himojensa mukaan haalivat itselleen opettajia, niin kuin heitä korvaan kutittaa." (2. Tim. 4:3). Hän on myös luvannut, että "eksytyksen tehokkaan voiman" lähettää, "jotta he uskovat valheen" (2. Tess. 2:11).

Jumala ei ole kuollut [Saksalaisfilosofi Friedrich Nietzsche (1844–1900) julisti Jumalan olevan kuollut. (Suom. huom.)]; hän ei ole myöskään luopunut kruunustaan, vaan hän hallitsee, ja hän täyttää jo tuomiota siinä, joka selittää

hänet kuolleeksi tai julistaa jotain epäjumalaa, joka ei tee hyvää eikä pahaa.

Tänään minä tiedän, että olin saanut alkukäsityksen Jumalan edelläjuoksevasta armosta. Aluksi se kuitenkin johti minut syvään turhautumiseen, ja reagoin tulemalla riippuvuuteen. Yritin turruttaa itseni; minusta tuli television orja ja ajauduin kasvavaan alkoholiriippuvuuteen.

Omien katkerien kokemusten myötä kykenin havaitsemaan raamatuntekstin totuuden: "Joka tahtoo voittaa elämänsä, on häviävä sen." (Matt. 10:39). Tämän tapahtuessa taustalla Jumala samaan aikaan johti minua elävien kristittyjen luokse, heidän, jotka tuntevat Jeesuksen henkilökohtaisesti Herranaan ja Vapahtajanaan. Sain kuunnella heidän todistuksiaan, joissa he kertoivat siitä mitä Jumala oli tehnyt heidän elämässään. Lopulta itse Jumala puhui erään uskonveljen sanan kautta minun sydämelleni, ja hänen suuren armonsa ja rakkautensa kautta annoin elämäni Jeesukselle.

Vapahtaja otti välittömästi sen käsiinsä ja niin aloitti siinä radikaalin muutoksen. Olin vapaa riippuvuudestani, tunsin nälkää ja janoa hänen sanaansa ja kristittyjen yhteyttä kohtaan, ja kykenin selvästi tunnistamaan synnin synniksi, sen, josta olin vasta äskettäin saanut anteeksiannon. Kykenen yhä muistamaan sen ihanan ilon, kun ensimmäistä kertaa musta oli minulle jälleen mustaa ja valkoinen valkoista, eivätkä enää olleet sekoittuneina yhteen tasaiseksi harmaaksi. [*"Hämärässä*

kaikki kissat ovat harmaita." (Saksalainen sananlasku)
(Suom. huom.)]

Noin kuukauden kuluttua siitä kun olin antanut elämäni Jeesukselle, Jumala johdatti minut uskomaan, että hänen lupauksensa ovat todelliset. Kuulin raportin eräältä Wycliff-lähetystyöntekijältä, joka palveli Nepalissa. Hän kertoi, että poissaolonsa aikana hänen kieliavustajansa oli joutunut vankeuteen - Nepalissa on näet kiellettyä olla kristitty - ja mitä tämä nuori kristitty oli sanonut oikeudenkäynnissä. Johtuen raportista, jossa oli kerrottu tästä kieliavustajasta, itselleni näytti silmänräpäyksessä selvältä, että hän ei mitenkään olisi voinut antaa omalla taidollaan tätä vastausta. Teksti Mark. 13:9–11 tunki itsensä mieleeni – sana, jonka olin tähän asti ottanut tietoisuuteen vain akateemisissa intresseissä –, enkä voinut kuin myöntää, että tämä lupaus oli tässä saanut täyttymyksensä.

Sen johdosta tajusin äkillisesti, että Jumalan lupaukset ovat todellisuutta, että Jumala on elävä Jumala, ja että hän hallitsee. "Sillä niin kuin hän sanoo, niin se tapahtuu; niin kuin hän käskee, niin se myös pysyy." (Ps. 33:9). Kaikki se, minkä olin kuullut todistuksista kuukautta aiemmin, liittyi siinä silmänräpäyksessä yhteen kuin palapelinpalat toisiinsa. Silloin käsitin oman typeryyteni, jonka edessä ne ihmeet, joita Jumala nykyisin tietävästi tekee ja joista kerrotaan Uudessa Testamentissa, ovat "ei-soveliaita". Äkkiä minulle selvisi, että olin oppilailleni ollut sokea sokeaintaluttaja, ja kaduin tekoani.

Noin kuukautta myöhemmin seisoin – vailla ihmisten häirintää, yksin omassa kammiossani – päätöksen edessä: joko jatkaisin Raamatun hallitsemista järkeni kautta tai antaisin ajatteluni täydellisesti muuttua Pyhän Hengen kautta.

Johanneksen evankeliumin 3:16 [Tunnetaan nimellä "pienoisevankeliumi". (Suom. huom.)] valossa tämä päätös oli itselleni selkeä, koska olin samanaikaisesti kokenut tämän sanan totuuden. Nyt omaa elämääni kosketti se, mitä Jumala oli tehnyt minun ja koko maailman hyväksi – antanut rakkaan Poikansa. En voinut enää työntää tätä tekstiä syrjään ei-sitovana, Jumalaa käsittelevänä puheena, jonka tekijä olisi gnostilaisuudesta enemmän tai vähemmän vaikutteita saanut teologinen kirjoittaja. Jumalan sitovana liitonsanana se voi herättää uskon – teologiset lauseet herättävät ainoastaan akateemisia intressejä.

Jumalan armon kautta sain sittemmin oppia tuntemaan Jeesuksen, hänet, jonka nimi on ylempi kaikkia nimiä. Olen saanut oppia tuntemaan, että Jeesus on Jumalan Poika, neitsyestä syntynyt, että hän on Messias ja Ihmisen Poika, ja että inhimillisen pohdinnan kautta häneen ei voi liittää tällaista arvonimeä. Sain aluksi oppia tuntemaan Pyhien Kirjoitusten inspiraation ja sittemmin myös elävästi kokemaan tämän.

Minulla on selkeä tietämys – ei ihmisten puheen kautta, vaan Pyhän Hengen sydämessä antaman todistuksen kautta –, että antamani väärä opetus oli syntiä. Olen iloinen ja kiitollinen siitä, että tämä synti annettiin

minulle anteeksi, sillä Jeesus on kantanut sen ristillä.
Tämän takia sanon Ei historiallis-kriittiselle teologialle.

Tämän edessä pidän saastana kaikkea sitä, mitä olen opettanut ja kirjoittanut ennen kuin annoin elämäni Jeesukselle. Jos olisi mahdollista, käyttäisin tilaisuuden heittää pois molemmat kirjani "Jeesuksen vertaukset" (*Die Gleichnisse Jesu*) ja "Tutkimuksia kärsimyshistoriasta" (*Studien zur Passionsgeschichte*) sekä kaikki julkaisuni aikakauslehdissä, kokoomateoksissa ja juhlakirjoissa. Näistä ne, jotka löysin omasta huoneestani, heitin roskeen omakätisesti vuonna 1978. Jos löydätte kirjahyllyistänne jotain niistä, pyydän sydämellisesti teitä tekemään niiden kanssa samoin.

Dr. Eta Linnemann,
Professori (eronnut)
5. Heinäkuuta 1985

ENSIMMÄINEN OSA

Yliopisto: Mistä? – Mihin?

A. Yliopistolaitoksen antikristillinen alkuperä

Kulttuuripiiriimme sisältyvä yliopistolaitos oli alusta lähtien pakanallinen instituutio. Ateenan yliopisto suljettiin pakanallisen luonteensa vuoksi v. 529 jkr. [*Ekumeeninen kirkko, toim. R. Kottje ja B. Moeller, Bd. I, s. 157*].

Yliopistolaitoksen uudelleenperustaminen sydänkeskijalla - noin 1100-luvun lopulla - tapahtui siinä yhteydessä, että pakanalliset kulttuuriaarteet otettiin tutkimuskohteiksi *Corpus juris civiles*, joka tosin sisälsi säädöksiä kristilliseltä ajalta, mutta kokonaisuutena se näytti lakikokoelmalta esikristilliseltä, pakanalliselta ajalta. Se oli tutkimuskohteena Bolognassa, jonne järjestäytyi ensimmäinen "*universitas magistrorum et scholarum*". Pakanafilosofi Aristoteleen kirjoitukset olivat tutkimuskohteena kahdessa yliopistossa, jotka oltiin perustettu Pariisiin.

Näiden uudenlaisten yhteisöjen kauaskantoisen itsenäisyyden perusta sai aikaan spontaania tieteellistä intressiä, tiedon- ja tietämisenhalua totuutta kohtaan - vaikka se olisi niin vaarallista, että johtaisi konflikteihin. Bolognassa oli ilman toimeksiantoa ja virkaa päätetty kohdistaa tutkimus keisari Justinianuksen

lakikirjaan, jota ei oltu 500 vuoteen lähes lainkaan huomioitu eikä missään käytäntöön sovellettu. Pariisissa tutkimus keskitettiin kyseisenä aikana ensisijaisesti latinankieliseen käännöstyöhön, kohteena Aristoteleen luonnonfilosofiset ja metafysiset kirjoitukset, joita epäiltiin harhaoppisuudesta. [*Uusi pedagoginen sanakirja, toim. Hans-Hermann Groothoff und Martin Stallmann, Art. Universität (W. P. Fuchs), Sp. 1197–1205, Sp. 1198 f.*]

Skolastiikka

Skolastiikka otti ensisijaiseksi tehtäväkseen tuottaa uutta, rationaalista tietämystä, joka olisi sopusoinnussa uskonasioiden kanssa [*Ibid.*]. Kyseinen pyrkimys määrittä kaikkea teologista työskentelyä sydän- ja myöhäiskeskiajalla. Kuitenkin se merkitsi vakavan ja kohtalokkaan päätöksen tekemistä! Silloin ei muistettu, että Kristuksessa kaikki viisauden ja tiedon aarteet ovat kätkeytyinä (Kol. 2:3). Sen sijaan alettiin ajatella, että Jumalan sana tarvitsee rinnalleen pakanallista maailmanviisautta, jolloin Jumalan sanasta tuli toinen ellipsin kahdesta polttopisteestä. [Ellipsi on geometrinen kuvio, jonka muoto määräytyy kahden "polttopisteen" perusteella. (Suom. huom.)]

Jo keskiajalla ensimmäinen palaaminen pakanallisen antiikin traditiohyödykkeisiin tai kirjoituksiin johti vapautumispyrkimyksen institutionalisointiin yliopistojen

koulutusohjelmassa. Pyhä Raamattu oli edelleen auktoriteetti, mutta samaan aikaan yritettiin luoda sisäänpääsytie pakanalliselle maailmanviisaudelle; se pyrittiin saattamaan sopusointuun uskonasioiden kanssa [*Ibid.*]. Teologian katsottiin olevan emäntä ja filosofian hänen palvelijattarensa [Latinaksi ja saksaksi "teologia" ja "filosofia" ovat femiinisiä eli naispuolisia sanoja]. Mutta se ei jatkunut pitkään – johtuen pakanallisesta ajattelutavasta – , vaan hän, joka oli aloittanut palvelijattarena tässä äskettäin rakennetussa "talossa" (= yliopisto), otti sen herruuden itselleen. Tosin myös aiempi emäntä pystyi vielä muutaman vuosisadan ajan säilyttämään pätevyytensä niiden silmissä, jotka ovat langenneita kunniantavoittelijoita.

Humanismi

Uuden ajan ajattelun alussa seiso i hirveä päätös, jonka hengelliset johtajat laittoivat toimeen; se jätti Jumalan sanan taakseen ja pyrki orientoitumaan pakanallisen antiikin mukaan.

Humanismissa vaikutti päätös, jonka mukaan ihmisen tuli olla kaikkien asioiden mitta. Tämä oli ratkaiseva pois lähtö Jumalasta, joskin myös humanismi piti itseään normatiivisesti läpikotaisin hurskaana ja Jumalan sana oli vielä ylenpalttisesti ihmisten huulilla. Se, mitä Jumalasta voitiin sanoa, ei noussut enää Jumalan ilmoitussanasta

vaan ihmisen hengestä, joka otti yhä enemmän etäisyyttä Jumalan sanaan.

Tämä ilmeni selkeästi jo siinä, miten Pico della Mirandola luonnehti koko humanismin auktoritatiivista määritelmää ihmisarvosta: "Maailman keskelle Jumala on asettanut ihmisen - ilman määrättyä paikkaa, ilman omaa suunnitelmaa, ilman erityistä tehtävää -, jolle hän on alistanut kaikki toiset luodut. Ihmistä ei ole luotu maalliseksi eikä taivaalliseksi; hän voi rappeutua eläimeksi, hän voi nousta taivaaseen asti; kaikki tapahtuu vain ja yksinomaan hänen tahdostaan. Ihmisen on annettu ottaa valtaansa se, mitä hän toivoo, ja olla se, mitä hän tahtoo." [*Kurt Dietrich Schmidt, Kirkkohistoria, 1963 (4. laitos), s. 264*]

Meidän pitää viimeinkin lopettaa sen salliminen, että meitä johdetaan harhaan hurskauden kautta! Tämä lausunto on selvästi ristiriidassa Jumalan sanan kanssa: Luomakunnan keskipisteenä ei ole ihminen vaan Jeesus Kristus: "Hän on näkymättömän Jumalan kuva, koko luomakunnan esikoinen. Sillä hänessä on luotu kaikki taivaassa ja maan päällä, näkyvät ja näkymättömät, olivatpa ne valtaistuimia tai herruuksia tai ruhtinaskuntia tai valtoja: kaikki on luotu hänen kauttaan ja häntä varten. Ja hän on ennen kaikkea, ja hänen kauttaan kaikki pysyy, ja hän on ruumiin – seurakunnan – pää. Hän on alku, esikoinen kuolleista nousseista, jotta hänellä olisi kaikessa ensimmäinen sija; sillä koko täyteys näki hyväksi asua hänessä ja hänen kauttaan sovittaa itsensä kanssa kaiken – tekemällä rauhan hänen ristinsä veren kautta –, hänen

Kristillinen kirkko on taistellut moninaisia haasteita vastaan koko olemassaolonsa ajan. Nykypäivänä varmasti merkittävimmän haasteen muodostaa historiallis- kriittinen teologia ja sen mukainen raamatuntutkimus. Miten kirkon tulisi vastata tähän haasteeseen? Saksalaisteologi Eta Linnemann on esittänyt ratkaisumallin, joka on samalla sekä kristillisen hurskas että älyllisesti kestävä. Hänen näkemyksensä ovat nyt ensi kertaa saatavilla suomenkielisinä.

Käännöksen tekijä on teologian maisteri Helsingin yliopistosta ja sähkötekniikan diplomi-insinööri Vaasan yliopistosta.

BoD

